

Finansdepartementet
Finansmarknadsavdelning, Bankenheten
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet SOU2023:16 Staten och betalningarna (Dnr Fi2023-01259)

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Kronobergs län ställer sig positiv till utredningen och många av dess förslag. Det finns dock vissa delar som kan behöva utredas, preciseras eller utvecklas ytterligare.

Länsstyrelsen i Kronobergs län väljer att kommentera vissa av utredningens delar mer specifikt.

Kommentarer

5.7.2 Ändrad förordning om tillgång till grundläggande betaltjänster

Länsstyrelsen i Kronobergs län tillstyrker att målet förändras så att fokus ligger på att alla i Sverige ska ha möjlighet att göra betalningar till rimliga kostnader. Vi ser fördelar med ett teknikneutralt mål och anser att formuleringen är tydlig och inkluderande. Det framgår dock inte hur bedömningen för vad som är rimliga kostnader ska göras eller av vem. Det är viktigt att detta klargörs och att målet följs upp regelbundet.

6.5.2 Begränsning av funktioner kopplade till ett betalkonto och ökad användning av förenklade åtgärder och 6.5.5 Möjlighet till tydligare vägledning från tillsynsmyndigheten

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen

- att kreditinstitut innan beslut om uppsägning av ett betalkonto med grundläggande funktion fattas, ska pröva om det i stället kan hanteras genom att övervakningen av

kontoanvändningen anpassas eller att tjänster eller funktioner kopplade till betalkontot begränsas.

- att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att föreskriva om vilka uppgifter en ansökan om betalkonto med grundläggande funktioner ska innehålla samt på vilket sätt en betaltjänstleverantör ska ta emot och handlägga en sådan ansökan.

Tillgång till betalkonto är avgörande för att kunna delta i samhället. Om särskilda skäl föreligger som innebär att kunden inte kan behålla ett betalkonto med fullständiga tjänster bör de föreslagna alternativen vara aktuella.

6.5.4 Krav på särskild prövning och dokumentation innan uppsägning av betalkonto med grundläggande funktioner

Ett krav på särskild prövning är bra men Länsstyrelsen önskar tydligare skrivningar om vad som händer när någon nekas ett konto eller ett konto sägs upp. I utredningen läggs ett stort ansvar på den enskilde som hänvisas till Allmänna reklamationsnämnden eller att väcka talan i allmän domstol (s. 264). Tillgång till ett konto för betaltjänster är avgörande för att kunna delta i samhället. Ett konto är inte bara nödvändigt för att genomföra betalningar utan även en förutsättning för att få tillgång till BankID. Det är angeläget att en situation där någon nekats betalkonto eller fått sitt konto uppsagt inte blir en långdragen process i onödan.

Kapitel 8.6.1 Behovet av en statlig e-legitimation

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det är angeläget att en statlig e-legitimation införs så snart som möjligt, då legitimering är en förutsättning för att kunna genomföra betalningar, såväl som andra nödvändiga vardagstjänster, digitalt. Det är viktigt att den statliga e-legitimationen har hög säkerhet, men också att den är användarvänlig och inte kräver alltför avancerad teknisk utrustning för den enskilde. Dagens krav på giltigt pass eller nationellt ID-kort för att få tillgång till BankID gör det svårt för många att få tillgång till tjänsten till exempel. Detta bör tas i beaktande när den statliga e-legitimationen utformas.

11.9.3 Kassaregisterbestämmelserna och betalning i händelse av kris eller höjd beredskap

Vi tillstyrker också förslaget om att Skatteverket ska kunna besluta om undantag från skyldigheter gällande kassaregister. Att skyndsamt kunna återuppta sin verksamhet vid en störning utan att riskera att bryta mot kassaregisterreglerna kan ha stora fördelar, både för individer och samhället i stort. Övningar har visat att det är viktigt att butikers verksamhet kan fortsätta "som vanligt" för att minska oron och för att fördela kunderna på olika butiker och olika betelsätt. Att regler förändras så att de underlättar för dessa aktörer i kriser är mycket positivt.

13.8.3 och 13.8.4 Lagliga betalningsmedel i Sverige

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att den svenska kronans ställning stärks som penningenheter. Vi välkomnar kravet på att myndigheter och den som bedriver myndighetsutövning eller tillhandahåller offentligt finansierade tjänster ska vara skyldiga att acceptera fysiska betalningsmedel utgivna av Riksbanken.

Vi anser dock att kravet på myndigheter och offentligt finansierade tjänster ska vara mer långtgående än vad utredningen föreslår. Till exempel ska även kollektivtrafik kunna betalas med kontanter, då de som behöver betala med kontanter ofta inte har något annat val. Vi anser att staten bör föregå med gott exempel här.

13.8.7 Läkemedel som omfattas av högkostnadsskyddet ska kunna betalas med sedlar och mynt och 13.8.8 Det bör inte införas en generell skyldighet att ta emot kontant betalning

Länsstyrelsen i Kronobergs län ser positivt på att utredningen identifierar behovet av flera betalningsmöjligheter, både digitala och kontanta, för livsnödvändiga varor. Det är en viktig aspekt av den civila beredskapen. Vi tillstyrker förslaget om att det ska införas krav om möjlighet till kontant betalning på apotek och att det ska göras en översyn av kontanternas ställning och tillgången till kontanttjänster som utredningen föreslår senast år 2025. I översynen är det viktigt att återigen bedöma om nackdelarna överväger fördelarna med kontant betalning för livsmedel och drivmedel, då läget kan förändras snabbt.

Regional förankring, tydligare ansvarsfördelning och bättre samordning

I utredningen framgår det tydligt att det är många aktörer, både privata och offentliga, som idag arbetar på olika sätt med frågan om betalningar, ofta kopplat till digitalisering, ett beredskapsperspektiv eller sociala utmaningar. Länsstyrelsen efterfrågar en tydligare ansvarsfördelning och bättre samordning mellan dessa olika aktörer.

Här skulle länsstyrelserna kunna ta en större roll då vi redan har uppdrag inom flera sakområden som tangerar utredningens förslag, såsom kopplingar till civil beredskap, mänskliga rättigheter, funktionshinder, samhällsplanering och landsbygdsfrågor.

Sedan 2009 har länsstyrelserna genomfört statens uppdrag om bevakning av tillgången till grundläggande betaltjänster. Med finansiering från Post- och Telestyrelsen har Länsstyrelsen i Kronobergs län har kunnat genomföra konkreta insatser i form av statligt finansierade ombudslösningar. Vi har också hanterat kortare och längre utvecklingsinsatser riktade till våra utpekade målgrupper; äldre personer, nyanlända och de med funktionshinder.

Att vi arbetat med uppdraget tvärsektoriellt i hela myndigheten under en längre tidsperiod har också gett oss en förståelse för hur utmaningarna förändrats över tid.

Länsstyrelserna har väl inarbetade nätverk, både regionalt och nationellt, genom de processledare som arbetar med grundläggande betaltjänster. De regionala processledarna har oftast andra huvudsakliga arbetsuppgifter, till exempel inom försvar och beredskap, landsbygdsutveckling eller inom social hållbarhet. Detta ger ett nätverk med bred kompetens och många perspektiv. Vi bedömer att länsstyrelserna har god regional förmåga och den breda kompetens som krävs för att utveckla uppdraget och arbeta för att hitta lösningar på många av de problem som lyfts i utredningen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Landshövding Maria Arnholm med processledare Jennie Fredriksson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också landsbygdsdirektör Stefan Carlsson och samhällsutvecklingsdirektör Carin Lamme Lindh deltagit.